

ABRvS 17 december 2003 200303411/1, LJN: AO0340

<http://www.rechtspraak.nl/ljn.asp?ljn=AO0340>

Noot

1. De betekenis van deze uitspraak ligt in de anticipatie van de bestuursrechter op de naar verwachting op 1 mei 2004 in werking tredende Wet elektronisch bestuurlijk verkeer. Het betreffende wetsvoorstel, dat voorziet in opnemings van een nieuwe Afdeling 2.3 Verkeer langs elektronische weg in de Awb en invoeging en aanvulling van enkele daarmee samenhangende bepalingen, is thans in de laatste fase van parlementaire behandeling in de Eerste Kamer (EK 2003-2004, 28483, D, Eindverslag). Daarnaast kunnen kanttekeningen worden gezet bij de nogal kritiekloze toepassing door de ABRvS van de terugbetalingsregeling in artikel 7 van het Uitvoeringsbesluit Les- en cursusgeldwet 2000.

2. Inzet van de procedure was de gedeeltelijke terugbetaling van reeds betaald lesgeld op basis van artikel 3, eerste lid, van de Les- en cursusgeldwet in verband met de overstap tijdens het schooljaar (december) van de zoon van appellant van een regionaal opleidingscentrum, een uit de openbare kas bekostigde dagopleiding, naar een niet uit de openbare kas bekostigde, dus particuliere - havo-opleiding. Op grond van artikel 5 van deze wet is de terugbetalingsregeling uitgewerkt bij amvb, in het bijzonder in artikel 7 van het Uitvoeringsbesluit Les- en cursusgeldwet 2000. Dit artikel kent in het tweede lid een limitatieve opsomming van terugbetalingsgronden. Nu de zoon van appellant overstapte naar een particulier gefinancierde havo-opleiding, weigerde de hoofddirectie van de Informatie Beheer Groep terugbetaling, omdat artikel 7, tweede lid, Uitvoeringsbesluit slechts voorziet in terugbetaling van lesgeld bij een overstap naar een uit de openbare kas bekostigde havo-opleiding voor volwassenen (openbaar of bijzonder onderwijs). Tegen dit besluit van 20 februari 2002 diende appellant – tijdig, want op 14 maart 2002 - per e-mail (elektronische post) een bezwaarschrift in. Het voorbericht komt aan, maar het als bijlage meegezonden bezwaarschrift blijkt onleesbaar. Vervolgens is appellant enkele malen in de gelegenheid gesteld zijn bezwaarschrift nogmaals per elektronische post te verzenden, hetgeen op 24 april 2002 uiteindelijk lukt. Deze feiten komen pas bij de Afdeling vast te staan. De rechtbank ging nog uit van een niet-tijdige ontvangst van het bezwaarschrift (18 maart e-mailbericht en 24 april bezwaarschrift) in het verlengde waarvan zij dit bezwaar niet-ontvankelijk verklaarde. De Afdeling maakt hier korte metten mee. De hoofddirectie heeft het e-mailbericht van 14 maart 2002, gelet op de inhoud daarvan, terecht als bezwaarschrift aangemerkt. Dit bezwaarschrift is derhalve tijdig, want binnen de bezwaartermijn ontvangen, zodat het op juiste gronden door dit bestuursorgaan ontvankelijk is verklaard.

3. Het bijzondere in deze uitspraak is, dat de Afdeling reeds naar huidig recht onder voorwaarden accepteert dat bezwaarschriften per elektronische post bij het betreffende bestuursorgaan kunnen worden ingezonden. De vormvoorschriften in de artikelen 6:4 en 6:5 Awb, krijgen hiermee een aangepaste, want primair functionele betekenis. Met deze uitspraak wordt afgeweken van de nog heersende opvatting, dat bezwaar- en beroepschriften per se een schriftelijke vorm behoeven om als zodanig erkend te kunnen worden. Zie in dit verband A.Q. C. Tak, Het Nederlands bestuursprocesrecht in theorie en praktijk, Den Haag 2002, dl. II, p. 54: “Uit art. 6:4 Awb volgt, dat het bezwaar of beroep steeds schriftelijk dient te worden ingesteld” en Pres. Rb. Den Haag 2 november 1994, JB 1995, in het bijzonder de noot van Schlössels, die eveneens uit de artikelen 6:4 en 6:5 Awb het vereiste van schriftelijkheid van het bezwaarschrift afleidt. Vgl. ook het ondertekeningsvereiste in artikel 6:5 dat een geschrift veronderstelt. Eerder is al in de jurisprudentie uitgekristalliseerd, dat toezending van een bezwaar- of beroepschrift per fax - als specifieke vorm van elektronische communicatie - is toegestaan. In deze uitspraak gaat de bestuursrechter verder op dit pad door ook toezending van een bezwaarschrift via e-mail als functioneel equivalente variant van de traditionele papieren vorm toe te staan. De kern van de motivering is r.o. 2.3, met name de eerste zin waarin wordt geconstateerd: (a) dat de hoofddirectie de indiening van bezwaarschriften per elektronische post aanvaardt en (b) geen wettelijk voorschrift zich hiertegen verzet. In deze overweging ligt de anticipatie op de

toekomstige Wet elektronisch bestuurlijk verkeer besloten. Tegelijkertijd maakt deze uitspraak duidelijk, dat de Afdeling weinig betekenis hecht aan het ondertekeningselement in artikel 6:5, eerste lid, aanhef Awb. Van een elektronische handtekening als in persoon onderscheidende equivalent van de schriftelijke (of bij faxverkeer gescande) handtekening is immers geen sprake, omdat de hiervoor noodzakelijke infrastructuur nog ontbreekt en de IB-Groep, anders dan bijvoorbeeld de Belastingdienst, terzake geen bijzondere voorzieningen kent. Ook op dit punt ligt een aanhaken bij de acceptatie door het bestuursorgaan derhalve voor de hand. Deze kan uit het relaas van feiten worden afgeleid. Het verdient echter de voorkeur dat de bestuursrechter in een situatie van elektronische verzending zonder gewaarborgde elektronische handtekening van deze erkenning (tot op tegenbewijs) uitdrukkelijk melding maakt. Zie in dit verband ook de door de ABRvS in zijn uitspraak van 10 september 2003, AB 2004, 34 m.nt. FM op grond van artikel 3:2 Awb en het algemeen rechtsbeginsel dat een besluit met de nodige zorgvuldigheid dient te worden opgenomen, afgeleide zorgvuldigheidseisen, te weten: “dat een bestuursorgaan, wanneer appellanten per e-mail kenbaar hebben gemaakt bedenkingen te hebben, hen er op zou moeten attenderen dat zij deze bedenkingen alsnog op de in de Awb voorgeschreven wijze kunnen inbrengen, alvorens de per e-mail ingebrachte bedenkingen niet in behandeling te nemen” (r.o. 2.2.4). Onder omstandigheden kan het gewenst zijn dat de toezending van een bezwaarschrift per elektronische post nadien nog anderszins en in persoon getekend wordt bevestigd.

4. Het verschil tussen deze uitspraak van de Afdeling en de voorliggende is, dat het bestuursorgaan in de afdelingsuitspraak van 10 september 2003 het inbrengen van bedenkingen per e-mail niet aanvaardbaar achtte, want niet in overeenstemming met artikel 3:24 Awb. Anders dan de hoofddirectie van de IB-Groep werden deze per elektronische post toegezonden bedenkingen derhalve niet door het betreffende bestuursorgaan geaccepteerd, hetgeen resulteerde in een niet-ontvankelijkheid van het latere beroep. Wel is opmerkelijk, dat de Afdeling in deze uitspraak geen enkele overweging wijdde aan de motivering van het gemeentebestuur. Ingevolge de huidige - via de Wet elektronisch bestuurlijk verkeer in de Awb te codificeren - rechtsopvatting is een bestuursorgaan immers bevoegd om elektronische post te weigeren, zowel in het algemeen als specifiek met betrekking tot e-mail die niet aan nader te stellen eisen voldoet. Met zijn motivering van de weigering om bedenkingen per e-mail te accepteren bevond het college van b en w van Hardenberg zich echter op hellend vlak, want ging uit van een te beperkte interpretatie van het begrip schriftelijk in de Awb. Weliswaar verplicht artikel 3:24, eerste en tweede lid, Awb uitdrukkelijk tot indiening van bedenkingen tegen een ontwerp-besluit in schriftelijke vorm, onder de nieuwe Wet elektronisch bestuurlijk verkeer zijn begrippen als geschrift of varianten van schriftelijkheid, waaronder het vereiste van een schriftelijke vorm, niet beperkt tot papieren informatiedragers, maar omvatten deze tevens een geheel van weergegeven schrifttekens, ongeacht de aard van de informatiedrager, mits deze functioneel gelijkwaardig is. Ook thans al moet de schriftelijkheidseis in z'n traditionele betekenis van een papieren stuk als drager van leertekens gerelativeerd worden. Zie hieromtrent de jurisprudentie omtrent het element schriftelijk in artikel 1:3, eerste lid, Awb, de door de wetgever en rechter gegeven – elektronische - invulling aan het begrip zakelijke gegevens en bescheiden in artikel 5:17 Awb en het begrip document in artikel 1, sub a, Wet openbaarheid van bestuur. Vgl. ook artikel 3:15 in de nog in werking te treden nieuwe afdeling 3.4 Uniforme openbare voorbereidingsprocedure (Stb. 2002, 54), dat – in aanvulling op de bestaande regeling – zowel in het schriftelijk als het mondeling inbrengen van hun zienswijze over het ontwerp-besluit door belanghebbenden voorziet. Het element schriftelijk wordt derhalve gehandhaafd, zij het dat dit in het ICT-tijdperk een ruimere betekenis heeft dan oorspronkelijk het geval was. Het gemeentebestuur van Hardenberg mag derhalve ook in de toekomst elektronische post blijven weigeren, echter op basis van eigen beleid, derhalve zonder dat in de Awb en sectorwetgeving opgenomen schriftelijkheidseisen hiertoe dwingen.

5. De via de inwerkingtreding van de Wet elektronisch bestuurlijk verkeer in de Awb in te voegen afdeling 2.3 Verkeer langs elektronische weg, is beperkt tot elektronische communicatie en publicatie in de verhouding tussen bestuur en burger(s), met inbegrip van de bezwaarschriftenprocedure. Het begrip elektronisch verkeer kent een ruime betekenis. Hieronder vallen niet alleen de informatievoorziening via – al dan niet interactieve – websites en het e-

mailberichtenverkeer, maar ook digitale gegevensverwerking, zelfstandige elektronische gegevensdragers zoals diskettes en cd-roms, alsmede het faxverkeer. Uitgangspunt is het nieuwe artikel 2:13, eerste lid, dat luidt: “In het verkeer tussen burgers en bestuursorganen kan een bericht elektronisch worden verzonden, mits de bepalingen van deze afdeling in acht worden genomen”. Ingevolge het tweede lid van dit artikel geldt deze regel niet, indien dit bij of krachtens wettelijk voorschrift is bepaald of een vormvoorschrift zich tegen elektronische verzending verzet. De vraag of een vormvoorschrift zich tegen elektronische verzending verzet is aan het bestuursorgaan, zij het in – in navolging van het advies van de Raad van State – tegen de achtergrond van de uitdrukkelijke functionele interpretatie van het element schriftelijkheid in de Awb en de bestuursrechtelijke sectorwetgeving door de wetgever. Aan deze in de Awb op te nemen voorziening inzake het elektronisch bestuurlijke verkeer liggen twee beginselen ten grondslag. Allereerst het beginsel van bestuurlijke autonomie. Het bestuursorgaan is bevoegd zelf te bepalen of en zo ja hoe het elektronisch bereikbaar wil zijn. Zie de bepaling in artikel 2:15, eerste lid: “Een bericht kan elektronisch naar een bestuursorgaan worden verzonden voor zover het bestuursorgaan kenbaar heeft gemaakt dat deze weg is geopend. Het bestuursorgaan kan nadere eisen stellen aan het gebruik van de elektronische weg.” Door aanvulling van artikel 8:4 is een dergelijk besluit niet zelfstandig appellabel. Het tweede beginsel is dat van de nevenschikking. De burger kan niet tot elektronische communicatie gedwongen worden. De geadresseerde moet kenbaar hebben gemaakt dat hij langs deze weg voldoende bereikbaar is (artikel 2:14, eerste lid). Art. 2:16 regelt de elektronische handtekening en artikel 2:17 voorziet in een zelfstandige termijnregeling voor elektronische verzending en ontvangst. In aanvulling op deze nieuwe afdeling worden ook elders in de Awb wijzigingen doorgevoerd. De belangrijkste betreffen het nieuwe artikel 4:3a dat een bestuursorgaan verplicht de ontvangst van een elektronisch ingediende aanvraag te bevestigen, een wijziging van artikel 4:5, eerste lid, en een herziening van artikel 6:6 Awb. Laatstgenoemde bepaling impliceert een differentiatie in de mogelijkheid van niet-ontvankelijkheid en verzuimherstel tussen bezwaar en administratief beroep enerzijds en beroep bij de bestuursrechter anderzijds. Door de beoogde aanvulling kan een bezwaar of beroep niet-ontvankelijk worden verklaard, onder meer indien: “b. het bezwaar- of beroepschrift geheel of gedeeltelijk is geweigerd op grond van artikel 2:15”. Zoals eerder vermeld heeft dit artikel slechts betrekking op het berichtenverkeer tussen bestuursorgaan en burger met inbegrip van de elektronische stukkenwisseling in het kader van een bezwaarschriftprocedure.

6. Naar uit het voorgaande blijkt heeft de nieuwe afdeling 2.3 Awb uitsluitend betrekking op het elektronisch verkeer in de relatie bestuursorgaan-burger en dus niet op het elektronisch berichtenverkeer tussen burger en de bestuursrechter. Zie voor de toelichting op deze keuze: TK 2001-2002, 28483, nr. 3, p. 10 (MvT) en TK 2002-2003, 28483, nr. 5, p. 5-6 (Nota n.a.v. verslag). Wel wordt in de MvT uitdrukkelijk de mogelijkheid opengehouden, dat de bestuursrechter de bepalingen van deze afdeling analoog toepast in situaties die zich daarvoor lenen (p. 10). Dit betekent dat beroep pas langs elektronische weg kan worden ingesteld als het betreffende gerecht die mogelijkheid uitdrukkelijk heeft opengesteld. Experimenten met elektronisch berichtenverkeer, eventueel als opmaat tot de ontwikkeling van een elektronisch zaaksdossier, zijn dus mogelijk (nr. 5, p. 6). De rechtsontwikkeling op dit punt wordt derhalve aan de rechter overgelaten. Hiervoor bleek dat onder het nieuwe regime ook faxverkeer als elektronisch verkeer wordt aangemerkt. De toelaatbaarheid van faxgebruik is reeds volledig in de jurisprudentie uitgekristalliseerd. Aannemelijk is dat de hieruit gedestilleerde regels in het verkeer van burger en bestuursrechter maatgevend blijven en als aanknopingspunt voor aanvullende rechtsvorming met betrekking tot het overige elektronische berichtenverkeer kunnen dienen. Wel is in de memorie van toelichting opgemerkt, dat de wenselijkheid van een specifieke door de wetgever te treffen voorziening voor het elektronische verkeer met de bestuursrechter nog nader wordt bestudeerd (p. 10). Het is aan de Raad voor de Rechtspraak om op dit punt het voortouw te nemen. Uit een elektronische rondgang op internet via de websites van de verschillende gerechten en raadpleging van de bestuursreglementen op grond van artikel 19, eerste lid, Wet op de rechterlijke organisatie bleek mij, dat (voor zoveel viel na te gaan) op dit moment geen enkel gerecht – formeel, derhalve met inachtneming van de kenbaarheidseis – elektronisch bereikbaar is voor de indiening van beroepschriften.

7. Aannemelijk is dat deze regeling van het elektronisch verkeer in de Awb niet meer zal zijn dan een tussenstap op weg naar de realisering van een adequate juridische infrastructuur van de elektronische overheid. Zie voor een kritische bespreking van het wetsvoorstel: G. Overkleeft-Verburg, Het Wetsvoorstel elektronisch bestuurlijk verkeer: een valse start? in NTB 2002/10, p. 297 e.v.

8. Met de inhoudelijke rechtmatigheidstoetsing van het besluit op bezwaar was de Afdeling snel klaar. Als bevoegd bestuursorgaan heeft de hoofddirectie naar het oordeel van de Afdeling het verzoek om restitutie van het lesgeld terecht afgewezen, nu de limitatief geformuleerde terugbetalingsregeling in de artikelen 7, tweede lid, jo. 15, eerste lid, van het Uitvoeringsbesluit niet voorziet in een overstap naar een particuliere havo-opleiding als restitutie-grondslag. Een beroep op het vertrouwensbeginsel gaat eveneens direct van tafel. De vermelding op het bewijs van uitschrijving dat restitutie van het betaalde lesgeld mogelijk is kan, mede gelet op de gebruikte bewoordingen, volgens de Afdeling niet geacht worden een volledige regeling omtrent restitutie van lesgeld te behelzen. Dat laatste spreekt voor zich. Wat tegenwoordig in de reclame heet: “vraag naar onze voorwaarden”, is in het bestuursrecht immers de geïmpliceerde verwijzing naar de vigerende wet- en regelgeving. Evenmin was in deze casus aan het dispositievereiste voldaan. Onaannemelijk is dat de keuze voor inschrijving bij een particuliere havo-opleiding iets te maken had met het al dan niet terugbetalen van het betaalde lesgeld. Hoewel in deze casus niet als argument gebruikt, kan onder omstandigheden ook de on line beschikbaarheid van wet- en regelgeving via Overheid.nl van invloed zijn op een succesvol beroep op het vertrouwensbeginsel. Rechtspraak.nl zou eenzelfde functie kunnen gaan krijgen met betrekking tot rechtsvormende jurisprudentie. Zonder af te doen aan de (behoorlijkheids)verplichting van een bestuursorgaan tot een deugdelijke voorlichting, kan een gemakkelijke toegang van de burger tot openbare bronnen met het oog op verificatie en aanvulling van mededelingen van overheidswege derhalve aan een succesvol beroep op het vertrouwensbeginsel in de weg staan. Een dergelijke – mede op het concept van de wederkerige rechtsbetrekking te baseren - inlichtingenplicht mag mijns inziens zeker worden gesteld aan de burger die zich laat bijstaan door een rechtsgeleerde gemachtigde, zoals i.c. het geval was.

9. Mijn aarzeling bij deze uitspraak heeft betrekking op de gemakkelijke wijze waarop de Afdeling de terugbetalingsregeling in het Uitvoeringsbesluit toepast. Is deze bepaling wel verbindend? Weliswaar heeft appelland het weigeringsbesluit in bezwaar niet op deze grond aangevochten, maar de bestuursrechter heeft tenslotte ook een eigen ambtshalve verantwoordelijkheid. Uitgangspunt is dat het bij de verplichting tot betaling van lesgeld ex artikel 3 van de Les- en cursusgeldwet gaat om een onderwijsretributie, dat wil zeggen een verplichte bijdrage in de kosten van de verlening van een dienst vanwege of bekostigd door de overheid. Dit wederkerigheidselement tussen genoten nut en verschuldigde bijdrage vormt de grondslag van de terugbetalingsregeling in wet en uitvoeringsbesluit, mede in het perspectief van het (tevens bestuursrechtelijke) algemene rechtsbeginsel dat hetgeen onverschuldigd betaald is, vergoed moet worden. Uit de toelichting op het Uitvoeringsbesluit Les- en cursusgeldwet 2000 (Stb. 2000, 250) blijkt, dat de getroffen voorziening omtrent terugbetaling van les- en cursusgeld na uitschrijving tijdens het lopende cursusjaar, mede een instrumenteel doel dient, met name het tegengaan van uitstroom zonder diploma (startkwalificatie). Ook blijkt hieruit, dat de mogelijke overstap van een bekostigde naar een particuliere opleiding niet in de beschouwingen is betrokken. Kortom, de besluitenwetgever heeft aan deze mogelijkheid eenvoudigweg niet gedacht. De eerste vraag is derhalve of artikel 7 Uitvoeringsbesluit een – indirecte – (zie artikel 8:2 aanhef en sub a Awb) rechtmatigheidstoetsing op conformiteit met het algemene rechtsbeginsel dat hetgeen onverschuldigd betaald is terugbetaald moet worden, doorstaat.

10. Belangrijker nog is de twijfel aan de verbindendheid van artikel 7 Uitvoeringsbesluit wegens strijd met het gelijkheidsbeginsel en het grondrecht op vrije schoolkeuze. Met betrekking tot de afbakening van de hier relevante terugbetalingscategorie verwijst artikel 7, tweede lid, sub b, Uitvoeringsbesluit naar de inschrijving voor een cursus als bedoeld in artikel 15, eerste lid. In sub c van deze bepaling is deze als volgt geformuleerd: “opleidingen voortgezet algemeen

volwassenenonderwijs, gericht op het behalen van een diploma als bedoeld in de artikelen 7 tot en met 9 van de Wet of het voortgezet onderwijs (...)”.

De artikelen 7 t/m 9 WVO definiëren respectievelijk het vwo, de havo en de mavo. Het betreffende hoofdstuk waarin deze bepalingen zijn opgenomen betreft de regeling van het openbaar onderwijs, tevens voorwaarden voor de bekostiging van het bijzonder schoolonderwijs. In beide gevallen gaat het derhalve op publiek bekostigd onderwijs. Artikel 29 van dit hoofdstuk regelt het aan deze scholen af te leggen eindexamen en het diploma. Daarnaast kan de minister ingevolge artikel 56 onder voorwaarden een niet uit de openbare kas bekostigde bijzondere school (particulier onderwijs) via aanwijzing de bevoegdheid verlenen om eindexamens aan de school af te nemen en bij goed gevolg het bijbehorende diploma uit te reiken. Daarnaast wordt het particulier onderwijs feitelijk gefaciliteerd via de voorziening van de in artikel 60 WVO geregelde staatsexamens. Door de koppeling van de terugbetalingsverplichting aan de inschrijving bij een van overheidswege bekostigde opleiding voor vwo, havo en mavo, maakt deze regeling onderscheid tussen publiek bekostigd en particulier gefinancierd onderwijs, zelfs indien dat qua duur van de cursus, het schoolplan en de bevoegdheden van de leraren overeenkomt met de in de artikelen 7 t/m 9 gedefinieerde opleidingen (artikel 56 WVO). Het onderscheid bestaat hierin, dat een overstap naar het particulier onderwijs financieel negatief wordt gesanctioneerd, door de terugbetalingsregeling inzake reeds betaald lesgeld. Het is de vraag of dit onderscheid in het licht van het veelvuldig grondrechtelijke gegarandeerde gelijkheidsbeginsel als gerechtvaardigd kan worden aangemerkt. Ik denk het niet. In het verlengde van artikel 23 Grw. is het gelijkheidsbeginsel in de onderwijswetgeving met name uitgewerkt in de gelijkheid van bekostiging van openbaar en bijzonder onderwijs. Het volgen van particulier gefinancierd bijzonder onderwijs of thuisonderwijs is aan zware restricties gebonden, met name via de Leerplichtwet en de Wet op het onderwijstoezicht. Afgezien van algemene grondrechtelijke garanties van het gelijkheidsbeginsel in de artikelen 1 Grw., 26 IVBPR en het nieuwe Protocol nr. 12 bij het EVRM, thans als goedkeuringswet in behandeling bij de Eerste Kamer (TK 2003-2004, 28100 (R 1705), A, Gewijzigd voorstel van rijkswet), dient deze kwestie in het bijzonder getoetst te worden aan de artikelen 2 EP jo. 14 EVRM. De vrijheid van schoolkeuze van ouders voor hun kinderen is uitdrukkelijk in eerstgenoemd grondrecht vastgelegd, evenals de verplichting van de Staat om deze te eerbiedigen. Vaststaat, dat die vrijheid van schoolkeuze niet beperkt is tot publiek bekostigd onderwijs, maar ook particulier onderwijs omvat, zij het binnen de bandbreedte van het door de lidstaat feitelijk te effectueren recht op (deugdelijk) onderwijs, zoals vastgelegd in de eerste zin van dit Europese grondrecht. Ik verwacht dat dit Europese onderwijsgrondrecht met z'n twee componenten de komende periode van grotere betekenis gaat worden (Vgl. ook mijn preadvies voor de Vereniging voor Onderwijsrecht, Informatierecht en privacybescherming in het onderwijs, Den Haag 2002, i.h.b. p. 67 e.v.). Zie in dit verband ook het vergelijkbare artikel 14 in het EG-Handvest van de grondrechten, zoals opgenomen artikel II-14 van het ontwerp-Europese Grondwet. In het licht van het voorgaande zijn er daarom sterke argumenten om de terugbetalingsregeling in artikel 7, tweede lid, van het Uitvoeringsbesluit onverbindend te achten, met name wegens strijd met de in de artikelen 2 EP jo. 14 EVRM vastgelegde grondrechten.

Prof.mr. G. Overkleeft-Verburg
hoogleraar Staats- en Bestuursrecht
Erasmus Universiteit Rotterdam